

ЧЕКІСТИ 20 - 30-х: *матеріали до біографічного словника*

Продовжуємо публікацію коротких біографій працівників ВЧК-ОДПУ-НКВС СРСР, які розпочинали свою діяльність у цих органах в перші роки Радянської влади, а згодом стали жертвами сталінських репресій*.

ВУЛЬ Леонід Давидович

Нар. у 1898 в Черкасах, єврей, із міщан. Член ВКП(б) з жовтня 1917. У 1916-1918 – робітник цукроварного заводу. У 1919-1920 – у Білоцерківській повітовій ЧК (політбюро): слідчий, секретар, голова. У 1920-1922 – слідчий та уповноважений Московської ЧК (МЧК) по боротьбі з бандитизмом (Б/Б). У 1922-1923 нач. відділу Б/Б МЧК. У 1924-1925 нач. відділення по боротьбі з бандитизмом (Б/Б) опервідділу адмін. орг. управління ОДПУ СРСР. З 1926 нач. відділення економічного відділу (ЕКВ), нач. ударної групи опервідділу, нач. 2-го відділення Головного управління прикордонної охорони і внутрішніх військ (ГУПВО) ОДПУ СРСР. У 1930-1931 заст. нач. Московського карного розшуку. У 1932 – заст. нач. опервідділу управління робітничо-селянської міліції (УРСМ) Москви та Московської області. З 19.03.1933 – нач. УРСМ Москви і помічник повпреда ОДПУ по Московській області. З липня 1934 – нач. УРСМ УНКВС по Московській області. З 31.05.1937 – нач. УРСМ та помічник нач. УНКВС по Саратовській області. Директор міліції (11.07.1936). Нагороджений орденами Червоного Прапора (17.12.1927), Червоної Зірки (14.05.1936), знаком "Почесний чекіст". Репресований.

ГАЙ Марк Ісайович

Член ВКП(б) з 1918 (вступив у Києві). У 1925 – грудні 1927 – нач. політвідділу дивізії особливого призначення ОДПУ імені Дзержинського. У 1932 – заступник нач., а з 1933 – нач. Особливого відділу (ОВ) ОДПУ СРСР. З 11.07.1934 по 28.11.1936 – нач. ОВ ГУДБ НКВС СРСР. У лютому-березні 1937 – нач. УНКВС по Східно-Сибірському краю. Комісар державної безпеки 2 рангу. Заарештований навесні 1937. Розстріляний.

ГАРІН (Горін) Володимир Миколайович

У 1921-1922 – заступник голови Подільського губЧК, у 1922-1923 тимчасово виконуючий обов'язки (т.в.о.) голови Подільського губвідділу ДПУ. У 1927 помічник начальника особливого відділу (ОВ) Українського Військового округу та заступник Начальника Контррозвідувального відділу (КРВ) ДПУ УСРР. З 1933 – повноважний представник (повпред) ОДПУ по Татарській АРСР, з липня 1934 начальник УНКВС по Татарській АРСР. З

* Продовження. Поч. в № 1 нашого часопису за 1994 рік.

грудня 1936 – заступник начальника УНКВС по Ленінградській області. З червня 1938 начальник Сорокського залізничного табору НКВС СРСР. Дата смерті – 1940.

ГЛЄБОВ Юф Зіновій Наумович

Нар. у 1903 у м. Ромни Чернігівської губ. Член ВКП(б) з 1938. У 1937 в ГУДБ НКВС СРСР. В липні 1938 – заступник начальника 4-го відділу І Управління НКВС СРСР, майор державної безпеки. Нагороджений орденом Леніна (22.07.1937). Перед арештом 14.11.1938 нач. відділення 2-го відділу ГУДБ НКВС СРСР. Засуджений до розстрілу 28.01.1940.

ГОВЛИЧ Марк Ілліч

У 1933 нач. секретно-політичного відділу Дніпропетровського облвідділу ДПУ. У 1934-1936 нач. СПВ УДБ УНКВС по Харківській області, капітан державної безпеки. У 1938 нач. УНКВС по Амурській області. Нагороджений орденом Червоної Зірки (04.02.1938), знаком "Почесний чекіст". Розстріляний.

ГОЛЬДЕНЦВАЙГ Зосим Мойсейович

Нар. у 1903. Член ВКП(б) з 1932. У 1937 оперуповноважений Білоцерківського райвідділу УНКВС по Київській області. Репресований. Реабілітований.

ГРЕЧУХІН Дмитро Дмитрович

Нар. у 1903, освіта нижча, росіянин. Член ВКП(б) з жовтня 1919. У 1936-1937 працював у УНКВС по Західно-Сибірському краю: до липня 1936 заст. нач. економічного відділу (ЕКВ) УДБ, з липня нач. ЕКВ УДБ, з січня 1937 нач. 3 відділу УДБ. З вересня 1937 – нач. УНКВС по Красноярському краю. З лютого 1938 – нач. УНКВС по Одеській області. З 25.05.1938 – начальник Особливого відділу Київського військового округу. Нагороджений орденом Червоної Зірки (2.07.1937). Депутат Верховних Рад СРСР та УРСР. На XIV з'їзді КП(б)У обрався членом ЦК. Заарештований наприкінці 1938 р. Розстріляний.

ГРИГОРЕНКО Микола Олександрович

Нар. у 1903. В 1936 нач. 2-го відділення 4-го (секретно-політичного) відділу УДБ НКВС УРСР. З 1937 начальник відділу УДБ УНКВС по Чернігівській області. Заарештований 28.07.1937.

ДАГІН Ізраїль Якович

Нар. у 1895 у Мелітополі в родині шапкаря. У 1915 мобілізований до армії, воював у 49-му Брест-Литовському полку. У 1917 служив у 32-му запасному полку, а потім у Червоноармійському загоні в Сімферополі. У

1918 – в комуністичному загоні. Член ВКП(б) з 1919. У 1919 – підпільник у Миколаєві. З грудня 1919 у Миколаївській губЧК, деякий час був її головою. З кінця 1920 до 1923 – голова Севастопольської ЧК-ДПУ. З 1924 в ПП ОДПУ по Північно-Кавказькому краю. У 1929-1930 – нач. Терського окр. відділу ОДПУ. У 1931-1932 – заступник повпреда ОДПУ по Нижнєволзькому краю. У 1933 заступник повпреда ОДПУ, а з 1934 – повпред ОДПУ по Північно-Кавказькому краю. З липня 1934 – нач. УНКВС по Північно-Кавказькому краю. З 14.06.1937 по 5.11.1938 – нач. 1-го відділу (охорони) ГУДБ НКВС СРСР. Комісар державної безпеки 3 рангу. Нагороджений орденами Леніна, Червоного Прапора. Заарештований у листопаді 1938. Розстріляний.

ДЕЙЧ Макс Абелевич

Нар. 1886 у м. Двінськ (Білорусія), єврей, із селян, освіта нижча. Чл. ВКП(б) з 1917. В листопаді 1917 повернувся до Росії з еміграції. В лютому-червні 1918 – член колегії Саратовської губЧК і комісар революційної охорони (міліції) міста, з липня – начальник губ. управління міліції, в січні-травні 1919 – голова Саратовської губЧК. Потім на відповідальній роботі у ВЧК. З серпня 1920 по 1922 – голова Одеської губЧК, далі – на господарській роботі. Перед арештом 27 червня 1937 – керівник групи Комісії Радянського контролю при Раді Народних комісарів (РНК) СРСР у Москві. Розстріляний 30 жовтня 1937 у Москві.

ДЕМИДЕНКО Володимир Якович

Нар. у 1896 у м. Костянтинівка Арбузинського району Одеської області, українець, із селян, освіта нижча. З осені 1916 по лютий 1918 – рядовий запасного полку Чорноморської та Балтійської дивізій. З вересня 1919 по лютий 1920 – підпільник та партизан. Член ВКП(б) з 1931 (перший раз вступив до ВКП(б) у березні 1919, виключений 1921 за порушення партійної дисципліни). З 1919 працював військовим комісаром Костянтинівського повіту, секретарем Костянтинівського повітового наркома, завагіторманом Вознесенського повітвійськкомату, заворгвідділом Вознесенського повітового наркома в 1920-1921. З 1931 – секретар Вознесенського повітового ревкому-виконкому, секретар Балтського повітревкому. У 1922-1923 – секретар загальної частини Балтського окрвідділу ЧК-ДПУ. Потім – керуючий справами Всеукраїнської контори "Село-Техніка", заст. нач. Тульчинського окрредмотвідділу, зав. оргвідділом Тульчинське окрвиконкому. У 1926-1929 інструктор Вінницького окрвиконкому, у 1929-1930 голова Вороновицького райвиконкому, відповідальний секретар і старший інспектор Вінницького окрвиконкому, заворг масовим відділом Вінницької міськради, директор Якушинецького радгоспу, керуючий конторою "Заготзерно" у Вінниці. З листопада 1932 уповноважений економічно відділу (ЕКВ) Вінницького губвідділу ДПУ. З

липня 1934 уповн. ЕКВ УДБ УНКВС по Вінницькій області. З 19 листопада 1936 оперуповноважений 9 відділення, а з 4 червня – оперуп. 10 відділення з відділу УДБ НКВС УРСР, сержант державної безпеки. Заарештований навесні 1938. Реабілітований.

ДРУСКІС Франк Семенович

Нар. 22.03.1898 в Уцанській волості Вількомирського повіту Ковенської губернії, литовець. Освіта нижча, 4 роки працював чорноробом. Член ВКП(б) з червня 1918. З липня 1918 – чл. колегії та секретар Ново-Сокольницької ЧК. З вересня 1918 заступник нач., а з жовтня 1918 голова Псковської губЧК. З січня 1919 – заст. голови залізничної ЧК Вітебськ-Режиця-Великі Луки. З лютого 1920 голова транспортної ЧК(ТЧК) станції Великі Луки. З червня 1920 – голова ТЧК станції Курськ. З листопада 1920 заст. голови ІЧК залізниці у Курську: Москва-Воронеж-Київ. З березня 1922 – заст. нач. дорожньо-транспортного відділу (ДТВ) ДПУ Туркестану. З квітня 1922 – нач. лінійного відділу ТЧК у Таганрозі. З лютого 1923 – нач. відділу ДПУ УСРР по боротьбі з бандитизмом на залізницях. З вересня 1923 – нач. ДТВ ДПУ Сизрань В'яземської залізниці у Курську. З жовтня 1925 – нач. ДТВ ОДПУ Рязансько-Уральської залізниці. З листопада 1927 – нач. ДТВ ОДПУ Московсько-Білорусько-Балтійської залізниці у Москві. З червня 1929 – нач. ДПУ Південно-Західної залізниці. З листопада 1931 до 15 серпня 1933 – нач. Транспортного відділу ДПУ УРСР і за сумісництвом нач. ДТВ ОДПУ Південних залізниць. З 15 серпня 1933 – у наркоматі шляхів сполучення: начальник Південно-Західної залізниці у Києві, нач. залізниці імені Молотова у Читі, нач. Далеко-Східної залізниці у Хабаровську. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора УСРР (10.12.1932). На XII з'їзді КП(б)У обирався членом ЦК. Заарештований 22.09.1937, звільнений 29.12.1938. У 1940 – нач. будівництва залізниць Казань-Бугульма. Восени 1941 – нач. будівництва військового об'єкту у м. Сизрань Куйбишевської області. Помер 12.12.1943.

ЄВГЕНЬЄВ-ШЕПТИЦЬКИЙ Євген Адольфович

Нар. у 1897. У 20-х рр. в ДПУ УСРР. З 25.12.1936 – помічник начальника 2-го (оперативного) відділу ГУДБ НКВС СРСР, капітан державної безпеки. З 07.04.1937 – майор державної безпеки. Нагороджений орденом Червоної Зірки (22.07.1937). З 11.07.1937 – заступник нач. 2-го відділу ГУДБ НКВС СРСР. Засуджений до розстрілу 25.02.1939.

ЄВДОКИМОВ Юхим Григорович

Нар. 20.01.1891 в м. Копол Семиречинської губернії в родині солдата, росіянин. Закінчив 5-класне міське училище в Читі. Член партії есерів у 1907-1911, член партії анархо-синдикалістів у 1911-1918. Член ВКП(б) з 1918. Учасник жовтневої революції в Москві, червоногвардієць

Лефортовського загону. У 1918 – завідувач розподільного відділу та довідкового відділу ВЦВК. З січня 1919 – слухач Академії Генерального Штабу РСЧА. З травня 1919 – у реєстрівідділі РВР РСФРР. З червня 1919 – нач. особливого відділу (ОВ) Московської ЧК. З грудня 1919 – помічник нач. центрального управління ЧК України. З 26.01.1920 – заст. нач. ОВ Південно-Західного фронту. З 7.11.1920 – заступник нач. ОВ Південного та Південно-Західного фронтів. З 21.11.1920 – нач. Кримської ударної групи. З 12.01.1921 нач. ОВ Цупнадкому УСРР. З 20.05.1921 – нач. Секретно-оперативного управління (СОУ) та нач. ОО ВУЧК. З 01.06.1922 – повпред ДПУ по Правобережній Україні, з 25.11.1922 – нач. Київського губвідділу ДПУ та повпред ДПУ по Правобережній Україні. 11.06.1923 відкликаний у ДПУ СРСР. З 16.07.1923 – повпред ДПУ на Півдні-Сході Росії. Повпред ОДПУ по Північно-Кавказькому краю. Навчався в Соціалістичній Академії у Москві із збереженням посади повпреда ОДПУ по Північно-Кавказькому краю. З 9.02.1927 – повпред ОДПУ по Північно-Кавказькому краю. З 26.10.1929 – начальник СОУ ОДПУ СРСР та член Колегії ОДПУ СРСР. З 26 липня по 8 серпня 1931 – повпред ОДПУ по Ленінградській області. З 8.08.1931 – повпред ОДПУ по Середній Азії. З 27.11.1932 – повпред ОДПУ по Північно-Кавказькому краю. З січня 1934 – перший секретар Північно-Кавказького крайкому ВКП(б). З січня 1937 – перший секретар Азово-Чорноморського крайкому ВКП(б). З 27.09.1937 – перший секретар Ростовського обкому ВКП(б). З травня 1938 заступник наркома водного транспорту СРСР М.І.Єжова. Нагороджений орденом Леніна та чотирма орденами Червоного Прапора (18.07.1921), (07.05.1924), (12.1927) (1930), двома знаками Почесний чекіст. На XII з'їзді ВКП(б) обирався членом ЦК, був депутатом Верховної Ради СРСР. Розстріляний у 1940. Посмертно реабілітований у 1956.

ЖУКОВСЬКИЙ Семен Борисович

Нар. у 1896 у Києві в родині вчителя. У 1915 по закінченні гімназії мобілізований до армії. Член ВКП(б) з серпня 1917, член київської організації більшовиків. У 1918-1920 – заступник начальника політвідділу 4-ої армії. З 1921 – нач. політуправління Балтійського флоту, працював в апараті ЦК ВКП(б). Після XII з'їзду ВКП(б) – в Центральній Контрольній Комісії. З 1924 – на господарській роботі у ВРНГ СРСР. З 1932 – член комісії наркомату зовнішньої торгівлі, заступник торгового представника в Німеччині. З 1934 – член Комісії партійного контролю при ЦК ВКП(б). З жовтня 1936 по вересень 1937 – нач. адміністративно-господарчого управління НКВС СРСР, старший майор державної безпеки. З 27.07.1937 по 20.01.1938 нач. 12-го відділу (спецзв'язок) ГУДБ НКВС СРСР. З січня 1938 – заступник наркома внутрішніх справ СРСР. Засуджений до розстрілу 22-23 лютого 1939.

ЗАЙЦЕВ-ГОЛЬМЕР Михайло Федорович

Нар. у 1897 р. в Одесі в родині службовця. У 1911 кинув навчання у реальному училищі і став матросом Чорноморського транспортного флоту. З 1915 – солдат на румунському фронті. У лютому 1917 – член комітету солдатських депутатів авіапарку в Одесі, з жовтня 1917 нач. авіапарку одеської Червоної гвардії. Під час окупації Одеси – у підпіллі. Член ВКП(б) з січня 1918. У 1920 – секретар райкому ВКП(б) в Одесі. З березня 1920 в Одеській губЧК. Працював в ДПУ-НКВС УСРР та Сибіру. У 1937 – в УДБ НКВС Башкирської АРСР. Влітку 1938 – заступник начальника УНКВС по Калінінській області, капітан державної безпеки, депутат Верховної Ради РРФСР. Подальша доля невідома.

ЗАКОВСЬКИЙ Леонід Михайлович (Штубіс Генріх Ернстович)

Нар. у 1894 у родині лісничого в маєтку Рудбажі, латиш. З 1905 – учень бляхара в Лібаві, учасник організації "лісових братів". У 1909-1913 – юнга на пароплаві "Курськ". Член ВКП(б) з 1913. Восени 1913 заарештований та засланий в Олонецьку губернію. На початку 1917 приїздить до Петрограда і працює на фабриці "Скороход". Учасник жовтневої революції в Петрограді. У грудні 1917 об'єднанням латиської групи Північного району Петрограда направляється до ВЧК. У 1918 начальник розвідки, комендант та особливоуповноважений ВЧК. Влітку 1918 відряджений до Казанської губЧК. У 1918 – березні 1919 нач. Особливого відділу (ОВ) ВЧК Каспійсько-Кавказького фронту. З березня 1919 нач. інформаційного відділення Московської губЧК. З лютого 1920 нач. ОВ та секретно-оперативної частини (СОЧ) Одеської губЧК. З квітня 1921 голова Подільської губЧК – нач. губвідділу ДПУ. З 1923 нач. Одеського губвідділу ДПУ, з листопада 1925 повноважний представник (повпред) ОДПУ по Сибіру. З серпня 1930 повпред ОДПУ по Західно-Сибірському краю. З 1932 голова ДПУ та повпред ОДПУ по Білоруській РСР. З липня 1934 нарком внутрішніх справ БРСР. З грудня 1934 нач. УНКВС по Ленінградській області. З січня 1938 заступник наркома внутрішніх справ СРСР та за сумісництвом нач. УНКВС по Московській області. Комісар державної безпеки I рангу (26.11.1935). Нагороджений орденом Леніна (25.06.1937), Червоної Зірки (14.02.1936), двома знаками Почесний чекіст. Депутат Верховної Ради СРСР. Делегат XVI та XVII з'їздів ВКП(б). Заарештований у квітні 1938. Засуджений до розстрілу 27.08.1938. Розстріляний 29 серпня 1938.

ЗАПОРОЖЕЦЬ Іван Васильович

Нар. у 1895 у селі біля Мелітополя. В 1914 закінчив агрономічне училище в Харкові. З 1914 в армії. У 1915-1918 в австро-угорському полоні. З 1918 на Україні, боротьбист, воював у складі загону Сіверса на Дону.

Член ВКП(б) з травня 1919. З 1920 в Цупнаркомі. В 1921-1922 на розвідроботі в Польщі, Чехословаччині, Австрії. У 1924 працівник рад. посольства у Берліні. З кінця 1925 по листопад 1927 в радянському посольстві у Відні. З листопада 1927 в центральному апараті ОДПУ СРСР. З 1931 заст. нач. секретно-політичного відділу (СПВ) ОДПУ СРСР. З листопада 1931 – в ПП ОДПУ по Ленінградській області. З квітня 1932 по грудень 1934 заступник повпреда ОДПУ по Ленінградській області і за сумісництвом нач. економічного відділу. 23.01.1935 засуджений на 3 роки таборів. З квітня 1935 заст. нач. Тасканського горнопромислового району. З 1936 очолював дорожні управління на Дальбуді. Заарештований у другій половині 1937. Розстріляний у 1938.

ІВАНОВ Василь Тимофійович

Нар. у 1894 у селі Холзсково Гжатського району Смоленської області, росіянин, із селян. Закінчив 4-класне міське училище та 4-х річне торгівельне училище. Працював конторником. Член ВКП(б) з 1913. У 1913-1914 завідувач московською філією газети "Правда", 4 рази заарештовувався за належність до РСДРП(б). Мобілізований до царської армії, в 1915 потрапив у полон до Австро-Угорщини. Під час перебування у таборі полонених у 1915-1917 вів більшовицьку пропаганду серед полонених, був зв'язаний з ЦК РСДРП(б) у Швейцарії. З 1919 у ВЧК. З 1920 в органах держбезпеки на Україні. У середині 20-х років заступник начальника Секретно-оперативної частини ДПУ УСРР, начальник Харківського окрвідділу ДПУ до липня 1928, нач. Київського окрвідділу ДПУ. У 1931-1933 повноважний представник (повпред) ОДПУ по Чванівській промисловій області. З весни 1933 нач. Донецького облвідділу ДПУ. З липня 1934 нач. УНКВС по Донецькій області, старший майор державної безпеки. З 15 квітня по 26 липня 1937 – заступник наркома внутрішніх справ УРСР, комісар державної безпеки 3 рангу. Нагороджений орденом Червоного Прапора та двома знаками Почесний-чекіст. На XII з'їзді КП(б)У обирався членом ревізійної комісії, на XIII з'їзді – членом ЦК КП(б)У. 26.07.1937 звільнений з посади заступника наркома та викликаний у розпорядження НКВС СРСР. Заарештований 01.08.1937 у Москві. Засуджений до розстрілу 16.07.1938.

КАЛМАР Марк Дезидерович

Нар. у 1890 у Будапешті. З 1911 прапорщик австро-угорської армії у Герцеговині. Під час 1-ї світової війни офіцер 51-го піхотного полку. З квітня 1915 у російському полоні. У 1919 командир загону РСЧА в Сибіру, нач. штабу 109-ої бригади військ ВОХР. У 20-30 рр. командир батальйону 1-го полку внутрішніх військ ОДПУ в Україні. З 1935 – помічник начальника відділу бойової підготовки УПВО НКВС УСРР, полковник. Нагороджений орденом Червоної Зірки (14.02.1936), знаком Почесний чекіст. Наприкінці

1937 звільнений з НКВС. Заарештований і розстріляний у 1938. Посмертно реабілітований 26.04.1989.

КАРЕЛІН Володимир Петрович

На початку 30-х рр. нач. Іноземного відділу (ІНВ) ДПУ УСРР. У 1935-1936 нач. Особливого відділу (ОВ) УДБ НКВС БРСР. У першій половині 1937 заст. нач. 5-го відділу ГУДБ НКВС СРСР. Майор державної безпеки. Нагороджений орденами Червоної Зірки (14.02.1936), Знак Пошани (22.07.1937), Трудового Червоного Прапора УСРР (20.12.1932). Репресований.

Підготував до друку
кандидат фізико-математичних наук
Вадим ЗОЛОТАРЬОВ

Головна редакційна колегія Науково-документальної серії книг "Реабілітовані історією" висловлює щирю вдячність всім добрим і чуйним людям, які докладають чимало зусиль для відродження історичної правди, вишанування пам'яті наших співвітчизників, що стали жертвами політичних репресій.

Особливу подяку складаємо: Колективу фірми "Квітна на камені" (президент – Земсков Володимир Іванович);

Колективу фірми "Адамс" (генеральний директор – Яхієв Адам Михайлович);

Викладачам і студентам Кам'янець-Подільського будівельного технікуму (директор – Ониськов Анатолій Дмитрович);

Колективу АТП 16808 (директор – Шевчук Анатолій Васильович);

Колективу АТП 16861 (директор – Бабелюк Володимир Юхимович);

За рішенням Головної редакційної колегії науково-документальної серії книг "Реабілітовані історією" згадані колективи будуть нагороджені Почесними дипломами "За великий внесок у відродження історичної правди, духовності і культури".